

Joint International Meeting on Geographical Names

Združena mednarodna konferenca
o zemljepisnih imenih

Alenka Gložančev

ABSTRACT: The Joint International Meeting on Geographical Names of the United Nations Group of Experts on Geographical Names (UNGEGN) working group was held in Ljubljana, Slovenia, from 18th to 20th April 2001. The report presents six conference themes, e.g. a uniform method for compilation of gazetteers suitable for digital processing and issues concerning the standardization of geographical names with special attention paid to exonyms and transliteration methods. An important conclusion made at the conference was to present UNGEGN on a website (to be prepared by the Slovenian team). The website will provide the easiest and the fastest access to various gazetteers and to the standpoints of the interdisciplinary expert groups from UNGEGN member states to the field specialists from all over the world.

1 V Ljubljani je bila od 18. do 20. aprila 2001 konferenca z naslovom *Joint International Meeting on Geographical Names*. Srečanje, ki je potekalo v prostorih Geodetske uprave Republike Slovenije, je v sodelovanju s Komisijo za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije in z UNGEGN Working Group on Gazetteers and Toponymic Data Files organizirala Geodetska uprava Republike Slovenije.

2 *Joint International Meeting on Geographical Names*¹ je bilo simpozij-sko srečanje na visoko institucionalizirani ravni. Povezalo je namreč dve mednarodni telesi v sklopu krovne institucije, ki deluje v okviru OZN in se ukvarja s problematiko zemljepisnih imen, to je *United Nations Group of Experts on Geographical Names*² (= UNGEGN): prvo od obeh teles je *Working Group on Gazetteers and Toponymic Data Files of United Nations Group of Experts on Geographical Names*³, drugo pa je *East Central and South-East Europe Division of the United Nations Group of Experts on Geographical Names*⁴. Slovenija je preko interdisci-

¹ Neuradni prevod: Združena mednarodna konferenca o zemljepisnih imenih.

² Neuradni prevod: Ekspertna skupina za geografska imena pri Združenih narodih.

³ Neuradni prevod: Delovna skupina za imenike in toponimske podatkovne baze Ekspertne skupine Združenih narodov za zemljepisna imena.

⁴ Neuradni prevod: Sekcija vzhodne srednje in jugovzhodne Evrope za zemljepisna imena pri UNGEGN-u.

plinarno zasnovane *Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije*⁵ vključena v regijsko skupino *East Central and South-East Europe Division of UNGEGN* (katere članice so poleg Slovenije še Albanija, Bolgarija, Bosna in Hercegovina, Ciper, Češka, Grčija, Hrvaška, Jugoslavija, Madžarska, Makedonija, Poljska, Slovaška, Turčija in Ukrajina). Na 14. regionalni konferenci UNGEGN-a v Budimpešti leta 1998 je bila Slovenija izbrana tudi za vodenje te skupine v mandatnem obdobju 1998–2002. Pri nas je vključenost slovenskih strokovnjakov v to strokovno mednarodno povezavo skoraj neznana, zato se mi zdi potrebno ob poročilu o konkretni konferenci vsaj v glavnih obrisih nakazati institucionalno strukturo.

16th *Regional Conference of East Central and South-East Europe Division of UNGEGN*⁶ se je na podlagi dogovora na 20. srečanju UNGEGN-a januarja 2000 v New Yorku pridružilo še zasedanje *Meeting of the Working Group on Gazetteers and Toponymic Data Files*;⁷ tako so se konference udeležili tudi predstavniki iz drugih regijskih sekcij UNGEGN-a (npr. iz Avstrije, Finske, Italija, Kanade, Latvije, Litve, Nemčije, Velike Britanije, ZDA), s čimer je le-ta preseгла regijske okvire in dobila širši mednarodni značaj.

3 Poročilo o konferenci podajam v šestih tematskih sklopih: (1) gazetirji in toponimske podatkovne baze, (2) eksonimi, (3) standardizacija zemljepisnih imen, (4) možnosti za kontinuirano delovno komunikacijo, (5) medinstitucionalne povezave, (6) bližnje konferenčno srečanje in delovne teme.

(1) **Gazetirji in toponimske podatkovne baze**⁸

Posamezne komisije so predstavile svoje pristope pri oblikovanju toponimskih imenskih seznamov; ob tem so bile obravnavane zlasti dileme glede vključevanja različnih parametrov v toponimske podatkovne baze, saj naj bi bile le-te za mednarodno digitalno uporabo izdelane čimbolj enotno. Zanimiva je bila osvetlitev odnosa med uradnimi in t. i. geografskimi imeni z vidika identifikacije bodisi v gazetirjih oz. siceršnjih tiskanih besedilih ali na zemljevidih in problem vključevanja uradnih imen na narodnostno dvo- ali večjezičnih področjih. V okviru tega je posebno pozornost vzbudil referat Jörna Sieversa iz Nemčije, ki je predstavil težavnost izdelovanja gazetirja za področje Antarktike (Composite Gazetteer of Antarctica): Antarktiko kot politično eksteritorialno področje namreč raziskujejo razisko-

⁵ Komisija s tem uradnim imenom je bila potrjena februarja 2001, sicer (z imenom Komisija za standardizacijo zemljepisnih imen) kontinuirano deluje od leta 1995, njeni začetki pa segajo že v leto 1986; oblikovana je interdisciplinarno, v njenem članstvu so ves čas tudi jezikoslovci (v prvotni komisiji: akad. dr. Franc Jakopin, dr. Breda Pogorelec, dr. Alenka Šivic-Dular; v sedanji komisiji: dr. Metka Furlan, mag. Alenka Gložančev, dr. Alenka Šivic-Dular).

⁶ Neuradni prevod: 16. regijska konferenca sekcije UNGEGN-a za vzhodno srednjo in jugovzhodno Evropo.

⁷ Srečanje Delovne skupine za gazetirje in toponimske podatkovne baze.

⁸ Gazetir = imenik, tiskani imenski seznam v knjižni obliki; toponimska podatkovna baza = imenski seznam v digitalni obliki.

valci iz različnih držav, kar posledično pomeni tudi različna imena za posamezne topografske objekte in s tem pogojuje specifičnosti pri oblikovanju toponimskih podatkovnih baz za področje Antarktike. Zaradi večjezičnosti sta Composite Gazetteer of Antarctica in Nordic Database⁹ še posebej težavni nalogi in kot taki ponujata v premislek številne obdelovalne parametre.

Načine in probleme pri izdelave nacionalnih gazetirjev in imenskih podatkovnih baz so v svojih referatih predstavili udeleženci iz Slovenije, Združenih držav Amerike, Nemčije, Finske, Madžarske, Češke, Slovaške, Poljske, Latvije. Diskusija po t. i. nacionalnih referatih na to temo je nakazala načine, kako bi lahko, tudi upoštevajoč specifične potrebe na določenih področjih, vendarle oblikovali kvalitetne, po enotnih načelih oblikovane gazetirje, saj samo taki omogočajo mednarodno primerljivost topografskih objektov oz. poimenovanj zanje.

(2) Eksonimi

Na kulturne, zgodovinske in politične vidike eksonimov je opozoril tudi Milan Orožen Adamič (predsednik Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije); problematika eksonimov v slovenščini je namreč občutljiva zlasti zaradi neprekrivnosti slovenske etnične in politične meje (od tod različen dejanski status treh »stopenj« eksonimov, npr. Dunaj (Wien) : Celovec (Klagenfurt) : Beljak (Villach)). Diskusija o problematiki eksonimov in zlasti njihovi standardizaciji se je nadaljevala tudi naslednji dan, zelo izdelane poglede nanjo je predstavil Pavel Boháč s Češke.

(3) Standardizacija zemljepisnih imen

Zemljepisna imena so tisto področje jezika in znotraj tega lastnih imen, ki povezuje jezikoslovne in kartografske strokovnjake iz različnih delov sveta, presega formalne državne in celo celinske meje. Zato so v lastnoimenskem fondu tako pomembna in zaradi njihove svetovne komunikacijske vloge tudi predmet standardizacije. Nestandardizirana zemljepisna imena, različno zapisana po raznih publikacijah, na zemljevidih in v atlasih, povzročajo namreč nejasnosti, napačne zapise ali celo napačno identifikacijo geografskega objekta. Standardizacija oz. enotne mednarodne standardizacijske norme pa so zaradi geografskih, upravnih in jezikovnih razlik zapleten problem, ki mu bo treba posvetiti še veliko delovne energije.

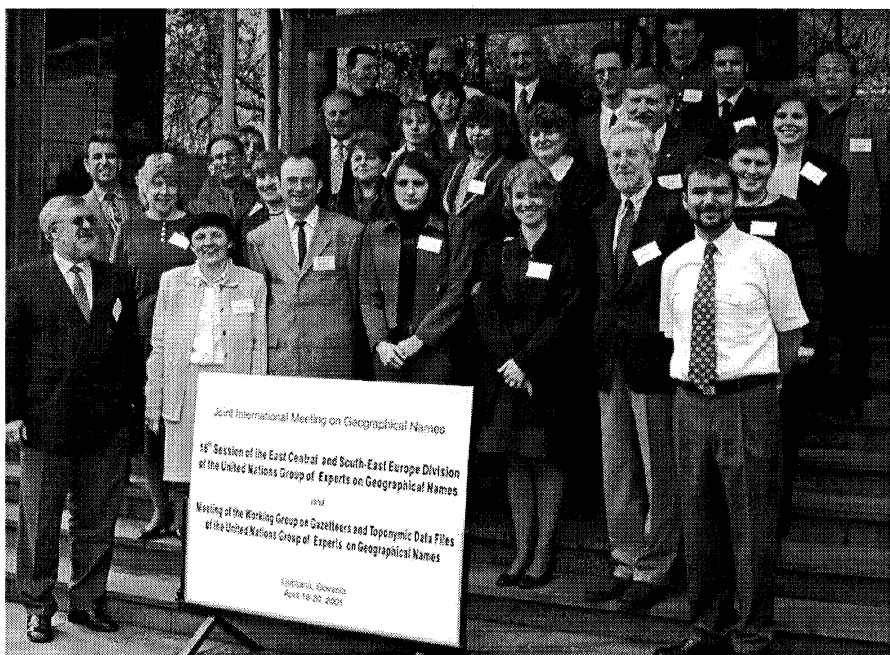
(4) Možnosti za kontinuirano delovno komunikacijo

Eden od pomembnih sklepov je bila odločitev za *internetno spletno stran*. Konference delovnih teles UNGEGN-a na različnih ravneh so seveda nepogrešljiva priložnost za živo sočasno strokovno izmenjavo mnenj in izkušenj med strokovnjaki, spletna stran pa bo ustvarjala t. i. internetni arhiv UNGEGN-a, kar je velikega pomena za hitro iskanje referenc, za možnost učinkovitega nekonferenčnega delovnega posvetovanja ter povezave z drugimi ustreznimi spletnimi stranmi. Za oblikovanje in vodenje spletne strani je bila zadolžena Slovenija (naslov: [⁹ Neuradni prevod: Composite Gazetteer of Antarctica = Sestavljeni imenik za Antarktiko; Nordic Database = Nordijska podatkovna baza.](http://www.zrc-</p></div><div data-bbox=)

sazu.si/uneggn/). Mnenja in pripombe glede osnovne strukture spletne strani naj bi člani poslali do srede maja 2001, obvestilo o odprtju te spletne strani pa bo objavljeno junija 2001 tudi v reviji UNEGGN Newsletter. Oblikovalec spletne strani (Milan Orožen Adamič) bo hkrati kontaktna oseba; člani UNEGGN-a naj na njegov naslov pošiljajo obvestila o aktivnostih, predloge in zlasti delovno gradivo, kar vse bo sproti vključeno v spletno stran.

(5) Medinstitucionalne povezave

Zaradi interdisciplinarne toponimske tematike (geografske, jezikoslovne, kartografske, geodetske), njene globalnosti in s tem povezane standardizacijske in posebej tehnično izvedbene problematike pri izdelavi toponimskih digitalnih baz in gazetirjev se bo UNEGGN skušal povezati z naslednjimi institucijami: International Organization for Standardization (ISO), zlasti z njegovim delovnim telesom

Skupinska slika pred stavbo Geodetske uprave Republike Slovenije; 18. 4. 2001 (na njej žal ni vseh udeležencev): od leve proti desni: Milan Orožen Adamič (Slovenija), Božena Lipej (Slovenija), Béla Pokoly (Madžarska), Radomíra Smyčková (Slovaška), Caroline Burgess (Velika Britanija), Randall E. Flynn (ZDA), Jurij Mlinar (Slovenija); nadalje od leve proti desni: Helen Kerfoot (Kanada), Izabella Krauze-Tomczyk (Poljska), Isolde Hausner (Avstrija), Vita Strautniece (Latvija), Mara Šterna (Latvija), Mária Kovačová (Slovaška), Jörn Sievers (Nemčija), Simona Klasinc (Slovenija), Giovanni Orru (Italija), Menelaos Christodoulou (Ciper), Prodromos Vasileiou (Ciper), Alenka Gložančev (Slovenija), Pavel Boháč (Češka), Pier-Giorgio Zacchedu (Nemčija), Marjana Duhovnik (Slovenija), Borut Peršolja (Slovenija), Matej Gabrovec (Slovenija), Faruk Selesković (Bosna in Hercegovina), Janis Nagelis (Latvija), Temu Leskinen (Finska).

Technical Committee of ISO, v okviru katerega deluje ISO/TC 211 (za geografske informacije); UNICODE (konzorcij za šifriranje standardov); Center for Global Referencing Research (CGRR), ki deluje v okviru University of California; Environmental Systems Research Institute (ESRI); Scientific Committee on Antarctic Research (SCAR); US National Geographic Society.

(6) Bližnje konferenčno srečanje in delovne teme

Avgusta 2002 bo v Berlinu 8. konferenca Združenih narodov za standardizacijo zemljepisnih imen (UNCSGN¹⁰). Glavna tema bo torej standardizacija zemljepisnih imen, pri čemer bo posebna pozornost namenjena vprašanju standardov tekstovnega zapisa. Udeleženci srečanja so ponovno poudarili potrebo po določitvi transliteracijskih načinov za številne jezike z nelatinično pisavo (npr. za arabsko geografsko področje) ter nujnost, da se v latinični pisavi ohranijo posebne črke (ki jih imajo pisave nekaterih jezikov) in diakritična znamenja, ki se pojavljajo v zemljepisnih imenih. Dostikrat obstoječi računalniški programi niso sposobni registrirati teh znakov. Izoblikoval se je sklep, da bi na 8. konferenco povabili razne družbe za softver in digitalno procesiranje. Da bi lahko te čim bolj konstruktivno sodelovale, naj bi jih že pred konferenco seznanili s problemi glede kodiranja; sklicatelj naj oblikuje koncept zapisa, ki naj se vključi v uradno vabilo že omenjenim računalniškim družbam. Na 8. konferenci UNCSGN bo predstavljen tudi dokument z jasnimi načeli in konkretnimi navodili za oblikovanje toponimskih podatkovnih baz in gazetirjev.

4 Ker je bila konferenca *Joint International Meeting on Geographical Names* že zaradi same teme, namreč imen, neodtujljivo povezana z jezikom, naj v tem poročilu napišem še nekaj glede tega: Delovni jezik je bila ves čas le angleščina; morda so tudi zato udeleženci tako z navdušenjem in odobravanjem prisluhnili, ko je po uvodnih pozdravih gostitelja in drugih predsedujočih z rahlim časovnim zamikom Milan Orožen Adamič kot predsednik Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije presenetil še s pozdravom in gostoljubnim ogovorom v slovenščini. Ker pri organizaciji mednarodnih konferenc v Sloveniji slovenščina žal pogosto ostaja prezrta že pri formalnih uvodnih pozdravnih nagovorih, je bil ta, čeprav majhen korak, razveseljiv odsev spoštovanja slovenskega ustavnega določila glede rabe slovenskega jezika.

5 Po dveh delovnih simpozijских dneh se je tretji dan na izletu proti Krasu in Primorski vse tja do Pirana konstruktivni delovni odnos med udeleženci razvedril še v neformalno prijateljsko razpoloženje. – V kolikšni meri v državi Sloveniji spoštujemo norme glede rabe jezika in pravne formalnosti v zvezi z njim, so se udeleženci lahko prepričali tudi v Kopru in Piranu ob dvojezičnih napisih na uradno dvojezičnem slovensko-italijanskem območju.

6 Delovno in prijateljsko srečanje strokovnjakov različnih strokovnih po-

¹⁰ UNCSGN = United Nations Conference on Standardization of Geographical Names.

dročij iz različnih dežel ob isti tematiki nedvomno bogati posameznikovo delovno obzorje; s tega vidika je tudi ta mednarodna konferenca nedvomno dosegla svoj namen. – Naj na koncu poročila z veseljem zapišem še, da so udeleženci Sloveniji za vodenje regionalne skupine UNGEGN-a v obdobju od 1998 dalje in še posebej za organizacijo Joint International Meeting on Geographical Names izrazili vsestransko priznanje.